

УКРАЇНСЬКА ГРОМАДА

Орган Української Національної Думки

Ціна
20 гр.

Виходить що-неділі.

Адреса редакції й адміністрації:
ЛУЦЬК на Волині, Алеї Б. Хороброго, 70

Передплата: в краю: на 1 місяць 1 зол., на чвертьрічно 3 зол., на пів року 5 зол. 50 гр., рік 10 зол.; за границею: на рік 2 америк. долари або їх вартість в вишій валюті. Рукописів не звертається.—Оголошення після умови Непідписаних дописів не приймається.

У боротьбі треба витривати.

Дуже бідний у світі той, хто після першої невдачі у своїй праці опускає руки. Ще бідніший той, хто після першої невдачі відходить з поля боротьби. Бо немає найбільшої вдачі без невдач, немає найсвітлішої побіди без попередніх поразок. І тільки вперті у праці і тільки витривалі в боротьбі навіть після найбільших невдач досягають своєї мети, побідають. Невитривалі, слабодухи, ніколи не вилізуть зі злиднів, завсігди були, є і будуть рабами сильніших. Така вже є природа, такі її закони. Вона, природа вчить нас впертості і каплею води розбиваючи камінь, показує, якої сили додає слабенькій каплі води—витривалість, впертість.

Отої впертості потрібно і нам українцям у нашому народньому життю, у нашій громадській праці, у наших народніх змаганнях.

Правда — впертості у нас хоч відбавляй. І в поговорку вийшла та наша „впертість хахла“. Але та наша своєрідна впертість виявляється тільки там, де ходить про те, щоби хтось поставив на своєму, щоби задовольнити свою особисту амбіцію. У взаємному поборюванню себе у нас аж за багато тієї впертості; погляньмо хоч би на ті масові судові процеси, які до решти виснажують наших селян, які доводять часто — густо до страшних злочинів, а все тільки тому, що один одному хоче доказати: „останню сорочку продам, у тюрму піду а йому докажу!“—Он де і яка у нас впертість!

Натомість у наших громадських справах, де до праці потрібний весь народ, у наших процесах і боротьбі з нашими ворогами за добро всього народу, за його право, за його волю, які-ж ми слабодухи, як скоро ми опускаємо руки, як скоро втікаємо з поля боротьби і вибираємо собі „пана“, хто ліпший.

Такі в нас і наслідки, так з нами й рахуються і вороги і приятелі. Знаючи нашу невитривалість, вони обіцянками розбивають наш перший запал, а коли прохолонемо, прибірають нас по давньому до своїх рук.

Може одним з найкращих зразків нашої невитривалості є справа шкільна. Всі пригадуємо собі, з яким то запалом ми переводили перший

т. зв. шкільний плєбісцит, коли вийшов отой славний новий закон про школи з деклараціями. Писали, підписували, не шкодували ні труду ні засобів, не боялись і переслідувань — вносили декларації з домаганням своєї української школи. Минув рік; шкільні влади не то, що не дали нам тої школи, але ще й знищили те, що було, а ми вже й присіли: нічого, мовляв, з з того не вийде. І мало хто вже скористав з того права і на слідуочий рік знов подав декларації. А польські влади сьогодні кидають нам у вічі: „що ж, ви самі не хочете! Хто подав другий раз декларації, той і має школу“. І дійсно — декотрі села, що в минулому році подали декларації за українську школу, дістали вже повідомлення, що у 1927-28 шкільнім році у них буде українська школа.

Звичайно, ми не покладаємо надій і не віримо у добру волю властей дати нам дійсно нашу школу. Навіть ті школи, що ніби будуть українськими, вони т. ж не зможуть нас задовольнити, тим більше, коли там сидітимуть учителі поляки, що тільки тепер на курсах вчать нашої мови. Але зате наша впертість викувувалаб нам сильну волю, навчилаби наших ворогів з нами рахуватися, не давалаби противникові права поприкати нас, що „ми самі не хочемо“ для себе чогось кращого, зближувалаб нас поволі, але певно до нашої мети. Колиб зрештою та наша впертість не найшла собі заспокоєння на цьому шляху, то вказала би нам інші способи добуття своєї школи; своїм розмахом моглаб одразу поставити на певні ноги наше приватне шкільництво. А наша слабодухість, невитривалість у цій справі довела до того, що школи не маємо і — тільки бідкаємося.

Цього року, як і попередніх літ до 31-го грудня можна знов подавати декларації за свою школу. Часу є ще досить, але вже від тепер мусить по всій нашій землі покотитись гасло: **вносіть декларації за українську школу!** Без огляду на те, як хто на це дивиться, чи вірить, чи не вірить у те, що на ці декларації дадуть нам вже в близькім часі нашу школу, кожний мусить признати, що в найгіршому випадку це нам

не зашкодить, а у всякому випадку принесе нашій народній справі велику користь. Масове домагання рідньої школи виявить нашу солідарну народню волю мати свою школу, виявить зріст свідомості й організованості нашого

народу, виявить зайвий раз нашу силу, якої легковажити не можна!

На нашому шляху є до здобуття не тільки школа. Це тільки одна твердиня на шляху боротьби. Тим більше добути її мусимо.

Довкола повені в Галичині.

ВІДОЗВА.

До Українського населення Галичини, Волині, Радянської України і Америки!

Наслідком хмаролому в цілому пасмі Чорногори дня 30 серпня ц. р. Черемош заляв 20 прибережних громад Косівського повіту та забрав і зруйнував населенню їх землю, забудовання, хатню обстановку, худобу, а в багатьох випадках і життя. Сила напору води і розмір залитих просторів були надзвичайно великі. Знищення страшно — а пошкодоване населення майже божевільне з ляку та грози руїни. Способів рятунку майже не було ніяких, бо вода прибула раптово і то нічю біля півночі. Найстарші віком не тямлять такої нагальної повені і такого розміру катастрофи.

Сотки населення нашого повіту вже тепер голодує, бо поміч від уряду та місцевих рятункових комітетів, утворених скрізь по громадах, це капля в тому морі нужди. До того наш повіт це один з тих, якого населення голодує все напереднівку, а тепер від осені вже це марево перед ним. Бараболу, одинокий продукт Гуцульського рільничого господарства, забрав та вимулив Черемош, а кокорудзи нема за що купити, нічим і куди довести і нігде змолоти.

Місто Кути знищене в половині, а потерпіло головно українське населення — міщанство.

Жертв в людях зголошено досі 56, але є ще села, звідкіля й досі нема ніяких вісток.

Для несення негайної помочи нещасним жертвам катастрофи в цілому повіті завязався в Кутах Український Повітовий Ратунковий Комітет, який звертається з отсею відозвою до цілого українського населення Галичини, Волині, Радянської України і Америки.

Наш повіт один з найбільш бідних в краю, тепер на 60 процент зовсім зруйнований, тому на льокальну поміч не багато може можна числити, а помочи треба негайної, великої і тривалої.

Чи ж тим нещасним, мзло що не божевільним людям, ще й голодова смерть має заглядати у вічі?

Чи не досить вже їх жертви своїми рідними, своїм цілим дорібком!

Покутують нещасні за те, що їх ліси знищили чужинці капіталісти, що це дерево розбивало їм тепер хати, відривало куски землі та добивало сім'ю.

Голодуочий Україні віддала Гуцульщина свою вдовину лепту.

Тепер черга на тих всіх, яких минула ся катастрофа, відповісти гідно на ревні благання нещасних сиріт бездомних батьків та голодних жінок та дітей.

Ми кріпко віримо, що ціла Укра-

їнська Нація порятує своє найкраще плем'я, країну Гуцулів.

Усякі жертви в грошах одіжи і харчах просимо слати на руки Українського Повітового Ратункового Комітету в Кутах на руки п-ні Ц. Гардецької в Кутах.

За Український Повітовий Комітет Ратунковий Косівщини.

о. Володимир Стефанович, парох в Кутах, Петро Шекирик-Доників, рільник в Жабю, Цецилія Гардецька в Кутах, о. Лука-Володимир Микетюк, катехит в Кутах, Стефан Гуцуляк, столяр, Дмитро Юрак, муляр, Юрко Кульчицький, слюсар, Юрко Голейчук, зарібник, Стефан Глібчук, рільник, Микола Кахникевич, боднар, Дмитро Трищук, рільник, Іван Дудидра, рільник в Вілоберезці, Михайло Куриленко, промисловець, і Володимир Лаврівський, суддя в Косові.

Внесення пос. Сергія Хруцького і тов. з Українського Клубу в справі елементарної катастрофи-повені на терені воєвідств: станіславівського, львівського, тернопільського і краківського.

Історично відомо, що в перших днях вересня ц. р. елементарні повені спустошили цілу карпатську, підкарпатську і покутську частину Сх. Галичини, а також Зах. Галичини. Наслідки повені є катастрофальні. Розсатанілі води знищили майно більше як пів мільона населення, десятки людей стали жертвами катастрофи, тисячі шт. живого інвентаря впали жертвою розшалілого елемента. Величезні простори управних цілей, пасовиськ і сіножатей засипала рінь і пісок, на довгі літа стали вони неужитким. Тисячі селянських загород разом з мешкальними і господарськими будинками, запасами збіжжя і паші забрала вода. Дороги державні, краєві, повітові і громадські з сотнями мостів знищено, так що багато з навіщених повенню громад є відтятих від світа, — так, що важко доставити поживу. Господ і нужда шаліють вже сьогодні, а про насіння на засіви нема мови. Ізза довгостоячих вод людські помешкання, що збереглися, так пересічені вогкістю, що перед їх висушенням не можна говорити про користування ними. Невисушені помешкання можуть спричинити вибух та поширення епідемічних і звичайних хворіб. Не беручи на увагу наслідків, які можуть ще наступити, стверджуємо, що спричинені шкоди вносять сотні мільонів. Ця стихійна катастрофа вимагає якнайбільшої і найшвидшої допомоги. Стверджуємо факт, що місцеве населення просто з безприкладною жертвенністю поспішило на допомогу жертвам повені. Лише дотепе-

рішня поміч уряду є просто смішно. Панове міністри і начальники поодиноких департаментів і воевідств зі шумною рекламою з'їжджають на місця, нависені повиню, але звичайно з великими руками. Перша поміч уряду на прогудування пів мільона нещасливих виносила аж 200 000 зол., коли тимчасом лише одна особа, а саме греко-католицький митрополит о. Шептицький поспішив з допомогою 180.000 зол. Українське населення має враження, що уряд умисно проволікає з допомогою, вважаючи українське населення громадянами другої класи, у відношенні до яких держава не має ніяких обов'язків. Тимчасом політика польського уряду єдино несе вину за розміри цієї елементарної катастрофи. Є фактом, що сам уряд допускає грабункову господарку в державних лісах і полонанах, витягаючи дерево і кущі,—так, що обертє гора переміняється в мертві скали. Як твердять навіть польські фаховці, по десяти літах такої господарки Карпати перемінатся в пустиню і безлюдну Дальматію. За прикладом держава так само поступають і приватні власники, для яких не існує закон про заісування вигятого деревостану. Адміністраційні власти, покликані до нагляду, в злочинний спосіб толерують такий стан річей. В горах, з яких випливають ріки, збираються води, чи то підчас ровголів снігів, чи підчас зливних дощів, і спричинюють повені, на адержувані нічим, бо ліса спустошені. Тому велич рік став звичайним явищем.

Другою причиною елементарної катастрофи повеней є та обставина, що польський уряд на терені Сх. Галичини не лише не веде робіт над регуляцією рік і потоків, але—навпаки—являється не старається, що би консервовано регуляційні канали, переведені ще за часів Австрії. Внаслідок того щорічно повторюються все більше вливи. Наслідком цього є й теперішня катастрофа, а можна сподіватися, що з тих самих причин і в слідуючих роках наступлять повені.

Також відомо всім, що польський уряд якбл з розміслом доводив дорогому комунікації до стану польських історичних доріг — так, що комунікація з року на рік є все важча, а сьогодні після повені взагалі нема ніякої комунікації. Санітарні відносини є просто насмітом над примітивними вимогами гігієни.

З огляду на представлений

стан справи є ясним, що безпосереднім винувником катастрофи є уряд і його політика у відношенні до краю й українського населення. Обвинувачуємо уряд як дійсного винуватця повені і домагаємося в імя найпримітивніших принципів людськості, щоб уряд не засуджував на далі пів мільона жертв повені в смерть з голоду і нужди та щоб поспішив з негайною допомогою. Розміри катастрофи вимагають, щоб би сойм й уряд асигнували на ту допомогу не менше, як сто мільонів зол. Згорі остерігаємо, щоб не роблено заходів в напрямі зменшення розмірів катастрофи. Бо існує така тенденція, тому, що урядові чинники дякаються, щоб відомости про дійсні розміри катастрофи не віірвали кредиту Польщі за границею. Не вільно для ратування польського скарбу засуджувати на нужду і смерть тисячі осіб покороного українського народу. Також остерігаємо, щоб не пробовано робити політики зі справи несення помочи нещасним жертвам стихійної катастрофи. Були вже випадки, що панове старости в ратувковій акції свідомо уникали самоврядних чинників, послугуючись виключно поліційними агентами, як і при тому вели політичну пропаганду (Косівщина, Скалатщина). Що більше. Урядові чинники робили перепони українським громадським установам в їх ратувковій акції.

З огляду на сказане вгорі, підписані вносять:

Високий Сойм звачить ухвалити: I. Асигнується квота 100 мільонів золотих на допомогу жертвам повені та на забезпечення від можливости подібних катастроф;

II Сойм звачає Уряд, щоб центральні і місцеві урядові чинники не надалава політичного характеру ратувковій акції в користь жертв повені і в своїй діяльності співпрацювали зі самоврядними органами;

III. Звачається Уряд, щоб не робив перепон українським громадським установам в їх ратувковій діяльності.

Варшава, 19 вересня 1927.

Внескодавці.

Обов'язок кожного українця допомогти, чим може, жертвам стратної повені.

Л И С Т

Голови Української Парламентарної Репрезентації пос. Хруцького до Митрополита Діонісія в справі допомоги жертвам повені.

До Його Блаженства Блаженнішого Діонісія, Митрополита Православної Церкви в Польщі.

Владико! Велике нещастя—повнів нечуваних в людській пам'яті розмірів—спіткало українське населення Галичини Соткам тисяч людей грозить смерть з голоду. Українські громадські інституції поспішили з посильною, на жаль, невисстарчаючою помічю нещасливим жертвам стихії. Перед в тій ратувковій акції веде греко-католицька церква, а особливо митрополит Шептицький, що не тільки офірував 10.000 доларів з власних фондів на поміч потерпілим, але, як Голова Церкви, зарядив збірки в церквах, закликав все духовенство до найживішої участі в ратувковій акції і наложив податок натурою на кожний морг церковної землі. Правда, українці, що потерпіли від повені, належать до Його пасти, як сини греко-католицької церкви Ваше Блаженство. Галичане, що терпіли від повені, не тільки нещасні люде, що потребують людськкої помочи, не тільки найближчі до нас христіяне,—вони кровні наші брати, сини одного з нами народу. Ваша теперішня паства, Ваше Блаженство, в більшоси складається з українців; велична більшість всього українського народу належить до Православної Церкви, завдяки чому на Церкві Православній тяжить велика уніфікаційна місія. З тих ото причин хотілося би нам, синам Православної Церкви, щоб Ви, Ваше Блаженство, Милостивіший наш Архипастирь, ревнуючи за віру і любов християнську, прийшли з Вашою Святительською допомогою нашим нещасним братам. Знаючи, що Церква Православна є бідна, але памятаючи євангельську історію про лепту вдовиці, ми сподіваємося, що поміч Православної Церкви нещасним жертвам повені буде сталою і організ ваною, а Ви, Ваше Блаженство, зробіте все, що є в Ваших силах і можности. Просячи Вашого, Владико, благословенства, зістаюся в поважанню

Голова Української Парламентарної Репрезентації, посол до Сойму
(—) *Сергій Хруцький.*
Варшава, дня 15 вересня р. Б 1927 № 623.

На потерпілих од повені Галичан-Українців через нашу Редакцію склали пожертви: гр. Кирило Кудра з м. Степана, Костопольськ. пов.—20 зол., панотець К. Лавренчук, с. Жорнів на Дубенщині—23.50 зол., Кузьма Литвинюк, с. Підгайці, пов. Луцьк—2 зол. п. Федір Конкевич—с. М. Окорськ, Луцьк. пов.—5 зол. Всеволод. Вільцов—с. Седлище, Ковельськ. пов.—10 зол. Волод. Косідло—с. Ужинець, Дубенськ. пов. 4 зол., П. Чупрун-с. Мілуші, пов. Луцьк 10 зол., Разом з попередніми 144.50 зол. Пожертви одіслано до Центр-Банку у Львові на вкл. книжечку Ч. 8165.

Радянська Україна на допомогу жертвам повені в Галичині.

Рада Нар. Комісарів УСРР призначила від імени уряду 30.000 карб. (15 тисяч доларів) на допомогу потерпілим од повені в Галичині.

Укр. Червоний Хрест в Харкові виділив з себе окремих Комітет допомоги Галичині і приступив до збіркової акції.

Правління „Сільського Господаря“ в Харкові асигнувало на ту же ціль 10 тисяч карбованців.

І цього не дозволяють?

В Луцьку й Рівному зорганізувалися українські комітети допомоги жертвам повені в Галичині Адміністраційні власти не приймають до відома існування тих комітетів, вимагаючи, щоб вся допомогова акція йшла через старостинські і воєвідський комітети. В тому дусі розліплені відозви воєвідського комітету, друковані між иншим тільки по польськи, а підписані також українськими установами й окремими особами, що входять у той комітет. До цієї справи повернемо у слідуючому числі.

„Просвітянський Театр“ у Львові, Ринок 10. комувікує вам, що приймає вже зголошення до співпраці на сцені цього театру. Першенство в ангажованню мають члени „Союзу Діачів українського театрального мистецтва“. Платні обчислювані будуть після засад кооперації праці (паї). Інавгураційна вистава відбудеться по доповненню театральної дружини й приготуванню репертуару.

Грицько Гладкий

На наших бездоріжжях.

I. Політична саламаха.

Коли в 1922 р. наші північно-західні землі вибрали своїх послів і сенаторів до польського сойму й сенату та коли повстав перший посольсько-сенаторський Український Клуб, то з невістю нікто й не подумав, що доля того Клубу так тісно зв'язється з долею сойму й сенату. За 5 літ існування ті польські установадчі тіла так змарніли, зістарілись, так низько впали в громадській опінії, що їх кінця очікує все громадянство, як збавлення од величезного тягару, який і нести тяжко і якого позбутися трудно. І за той же час з нашого Українського Клубу, що властиво в атмосфері розкладу польського сойму й сенату мусів був кріпшати, набирати щораз більшого значіння і впливу, з того нашого Клубу осталися тільки рештки, а моральне значіння нашої розбитої Парламентарної Репрезентації зійшло до нуля.

На шкилу життя сойму, отже й Українського Клубу не варто би й згадувати про те, що було. Коли ж забіраємо у цій справі голос, то тільки тому, що все те, що діялось на ґрунті нашої Парламентарної Репрезентації, дуже сильно і болю-

че відбилсь на нашому громадському життю в краю. З другого боку—в останні часі ми є свідками подій на тому ж ґрунті, які самі по собі не мають більшого значіння, за те в наших умовах, після кількालітньої політичної саламахи на наших землях, вони є просто переломові: це розбиття партії Селі-Роб і виступ з комуністичної партії посла Пащука. Ці події неначе завершують цілий перший період політичного життя наших північно-західних земель і коли будуть належно зрозумілі, та коли громадянство витягне з них належні консеквенції, вони безумовно багатопричиняться до направи накоеного за кіл ка літ лиха.

Наразі стверджуємо ті події тільки як факти, а поглянемо в минуле, яке ті факти завершують і є певними висновками чи консеквентними наслідками того минулого.

Що собою уявляли наші північно-західні землі до 1922-го року, т. є. до виборів до сойму й сенату? Це були знищені, зруйновані війною землі, яких населення—наш український народ—жило одною мрією: як найскоріше повернути до якогось такого нормального життя,—одним бажанням—спокою. Не можна заперечити, що величезна більшість того населення на перших порах очікувала тих можливостей від польської влади. (Згадати хоч би такого представника тієї думки, як

посол Марко Луцькевич). Знов-же загально відомо, що ці перші надії скоріше розвіялись, як повстали і вже до 1922 р. наш нарід під Польшею мав нового „добра“ по саме горло. І це останнє й було головною причиною нашого успіху при виборах. Ті вибори були неначе нашим плебісцитом—за Польщу чи за Україну. І народ голосував „за Україну“. Інші аргументи, які тільки з часом почали деким висуватися, були і в звичайним крутіством, намаганям закрити свої прогріхи перед волею народу. Бо народ при виборах мав на увазі свою оборону в цілому, він голосував—„за Україну“.

Що воно так було, а не інакше, на це вказує саме створення в соймі й сенаті єдиного Українського Клубу, який проіснував більше року. Що воно не змінилось й досі, про це свідчать звідусіль голоси: не сваряться! Коли ж сьогодня Українська Парламентарна Репрезентація стратила своє первісне значіння й лежить розбита на дрібні куски—це тільки доказ, що не була на висоті свого завдання.

Першою засадничою помилкою нашої Парламентарної Репрезентації була підтримка уряду Сікорського. Кажемо—засадничою помилкою, бо коли це булоб до деякої міри відповідало дійсним настроям мас (не входимо в це—оправданям, чи ні. Пізніший час показав, що

вони були неоправдані) в 1920 році, то абсолютно розкодилося з волею тих мас у 1922, а тим більше у 1923 році. Про те, що та помилка була засадничою, свідчить і те, що фактично вона стала потім тим опорним пунктом, звідки починались ріжні експерименти окремих посольських груп. Інша річ, що помилка була загальною і зовсім нечесно ріжні „роскольники“ вживали її, як зброї проти своїх б. колег. Одмітити хочби те, що пос. Скрипа, теперішній комуніст, був найбільшим приклонником підтримки уряду Сікорського, а якраз комуністи найбільше покликувались на ту помилку у своїй боротьбі з Українським Клубом.

Коли виявились наслідки отої помилки Українського Клубу, в життю Клубу починає заварюватися саламаха, яка вже з того часу пхає нашу Парламентарну Репрезентацію по похилій площині до того отлаканого стану, в якому вона знаходиться сьогодня. Щоби уявити собі хоч приблизно ті кривулі, по яких котилося життя нашої Парламентарної Репрезентації, згадаємо низку фактів. Отже:

Перший голова Клубу Ангін Васильчук стає разом з сен. Карпинським і Нистернаком на автономістичну лінію, наслідком чого виходить пізніше з Клубу.

Часть послів на чолі з Павлом Васильчуком створює соціалістичну

ВІСТІ З ВАРШАВИ.

(Від нашого варшавського кореспондента).

Знов зачинення сойму!

Поки ще сойм зійшовся, було вже всякому ясно, що довго він на цій сесії не житиме. Бо з одного боку сойм не міг не торкатися справ, які справді наробили в польському громадянстві великого шуму (нпр. справа пресових декретів, загибу ген. Загурського і ин.) з другого боку всі чудово знали, що уряд не дозволить соймові радити й приймати постанови в цілій низці справ, які йому не по нутру. А тут ще й — старі обиди, старі гніви, — а тут ще й вибори перед порогом! Очевидно, що коли сойм не хотів бути занадто покірливий тому два місяці й викликав своєю поведінкою зачинення сесії, то не було найменшої надії на його покірливість нині — на 2 місяці перед природним кінцем мандатів! Нині можна погрожувати — це коштує щонайбільше двомісячну посольську платню — а стільки можуть і найскупіші заризикувати, коли по другому боці є можливість зискати собі і симпатії виборців!

Відомо було, що не довго житиме 2-га надзвичайна соймова сесія, але що аж так швидко вмере — цього загал не сподівався. Тимчасом уже перше засідання, 19 вересня, було дуже бурхливе. З'їхалася тьма послів, а в викиданні „сенсаций“ насунуло на галерію сила публіки; а в ложі часописних справоздавців але к шіло.

Наперед взято пресові декрети. Це вже пахло „війною“. Пресові декрети відкинено майже одностайно, при тому серед дискусії впадо під адресою уряду чимало дуже гострих і прикрих слів. Мало того: крім внесків і заяв про недовірря урядові вплинули до маршалка сойму формально зголошені внески на висловлення урядові недовірря! Також Український Соймовий Клуб в особі його голови посла Хруцького зголосив внесок недовірря урядові; крім інших причин, які спонукали його до цього, було бажання примусити хитро-мудрих крутих польських послів здекларуватися: „за“ або „проти!“ Одночасно стало відомо, що польські опозиційні клуби готувлять цілу низку інтерпеляцій та нагліх внесків, які дадуть притоку до надзвичайно гострих виступів проти уряду. У такій то гарячій атмосфері

відложено засідання до слідуєчого дня.

19-го вересня на соймовому засіданні не було ні одного міністра. Про перебіг засідання довідалися вони з преси і від своїх інформаторів, вищих урядовців-секретарів, які слідували за перебігом нарад. Зате на слідуєче засідання, 20-го вересня, на урядовій лавці засіло аж 4-х міністрів з заст. голови ради міністрів п. Бартлем на чолі. Ледве відкрилося засідання — п. Бартель попросив голосу, вийшов на трибуну і прочитав розпорядження президента республіки, що соймову сесію відкладається на 30 днів! Серед криків і окликів під адресою уряду: „трусі! боїтеся конституції! тікаєте!“ послі покинули салю. Тогож дня доручено маршалкові сенату розпорядження президента держави, що й сенат відкладається на 30 днів. Так ось членам

Як працюють Німці.

У варшавській газеті „Наш Пшегльонд“ надруковано кілька днів тому короткий нарис редактора тої газети, який тільки що вернув із закордону. Свої уваги присвячує він розгонові праці в Німеччині. Цікаво й нам, народові повільному, важкому й інертному, почути його вражіння:

„Іхав я через Німеччину, де не був від 1922 року і те, що бачив там підчас коротких одпочинків видалося мені чимось зовсім новим. Першого погляду, найбільш поверховної обсервації (придивлення) досить, щоби з'ясувати собі величезну перемену, яка зайшла в німецькій республіці, що вертає до здоровля після світової війни й репресій версальського мира

Я звернув увагу вже п'ять літ тому на початки відродження й перші прояви великанського розмаху праці й організації. Нині цей розмах ділає просто пригоблюючо.

Arbeit! Arbeit! (Праця! Праця) Це гасло зелектризувало Німеччину й пустило в рух могутні мотори продукції. Заслпліні польські євдеки можуть кепкувати собі з німецьких відносин і глумливо висловлюватися про все, що носить печатку „Made in Germany“ („мейд ін джермені“ — зроблено в Німеччині). А саме „ін джермені“ діються несамовиті речі. Не можна байдуже згадувати про те, що Берлін стає Нью-Йорком середньої

обох парламентарських палат зачинено рота й післано на 30 днів до дому.

Польська преса про сойм і уряд.

Одноразова соймова сесія, її зачинення та протест Сенату з цього приводу, дали тему для палких розправ на сторінках усієї польської преси. Опозиційна преса розпочала в дуже гострому тоні розмову на тему взагалі нинішнього державного устрою Польщі, доказуючи, що в Польщі нема парламентарного устрою та що конституція, яка встановляє демократичний устрій, є доволіно викривлена проти демократії й парламентаризму! Признання, що в Польщі ломиться Конституція, явилось уперше на сторінках найповажніших польських часописів. Це дуже цікавий об'яв.

Європи. Берлін цілий дροжить у найвищому зусиллю праці. Місто рахує уже майже чотири мільйони мешканців, розбудовується зі швидкістю лисавки, п більшує терени праці, навязує торговельні звязки з цілим світом. Будівельний рух б'є американські рекорди. Досіль збудовано сімнадцять тисяч помешкань а це щойно початок великої будівельної кампанії. Фабрики завалені замовленнями, кожний новий будинок означає нове оживленні підприємств.

Волинь — українським національним бастионом.

Блискавкою пройшла воєнна хуртовина через край, що лежав на роздоріжжю, відданий на поталу й добычу стихії Марса. Погранична воєність України, колишні Червонські гори Володимир Святого, земля, що бачила розвіт і сумерк славної Галицько-Володимирської держави, по якій потім огнем і мечем пройшла Хмельниччина, була як перед віками тереном боротьби гігантів, а потім місцем, де відбувались змагання за волю і самостійність — ціла недавня історія.

Не ливо, що ця земля спустошена й зруйнована не гірше чим кількаторіт назад. Але на попелі й старинах старого життя будувалось нове. Криваве воєнне марево все меншало, замовкав рев гармат — у горнилі війни й революції топились здобутки давнини, а повставали нові елементи, що творили нових людей і нове життя.

Сьомий рік іде від пори, коли почало забуватися бурхливе поліття, від пори коли Волинь почала жити новим непрявничним життям. А які здобутки тих літ, що майнули у вічність? Зумовуючи все разом, оцінюючи їх безпристрасним оком дівисця, можна сказати, що не великі вони. Правда, велитенським надбанням цих літ є те, що національна свідомість під важким молотом часу і ковалом чужинецької займанщини виковується й гартується все міцніше і міцніше, що більшість населення згадала нарешті „чії вси сини, ким, за що закуті!“ — і зиває вже себе (правда ще не дуже сміло) іменем своїх дідів; що розуміння великих ідеалів Самостійної України огортає народню стихію все більше.

Великим здобутком є поширення освітньо-культурного як теж кооперативного руху, епохальне значіння має змагання до національної реформи церкви. Суспільне життя Волині зробило за ці роки значний крок вперед.

Але все таки... цього замало.

Коли глянемо на інші народи що находились у подібнім положенню, то побачимо, що там такаж сама праця при аналогічних обставинах ішла далеко швидшою ходою. При такій зор вий народній стихії, яку маємо ми, — Волинь повинна за ті роки дорівняти по крайній мірі хочби суєній Галичині

Що до вуличного руху, то Берлін дорівнює уже Парижові. Підземна й надземна мійська залізниця, трамваї й автобуси перекидають щоденно сотки тисяч людей з одного на другий край міста. У крамницях і „варенгавзах“ (крамничних домах) товпи покупців, у деяких трудно прохатися. На кожному кроці відчуваються гарячкове життя, прискішене темпо праці, розгін і солідність зростаючого добробуту. Інколи подив викликає глибокий, могутній віддих німецької столиці. Коли їхати залізницею крізь Німеччину з півночі на південь, то довкола простягається вид нових осель, цілих міст, збудованих в останніх роках, лискучих червоними дахівками малих хатчин і робітничих колоній закутаних у садки й огороди.

Один поляк, що живе в Берліні, сказав мені таке: добробут німецької праці в організації безпереривно більшає, замість закордонних ринків збуту прийшло те, що в Америці творить головну підставу добробуту й продукції: збільшена можливість власного споживача. Праця й організація будить довіру, долари пливуть до Німеччини широким руслом кредиту. Не знаю, чи Німці багатіють, але є фактом, що все рухається, консолідується. Кажуть тут: весь наряд, це оркестра, яка грає під палочкою праці! Всі працюють, будують, ошаджують, творять величезну силу, оперту на праці, і світять прикладом усім народам: як треба працювати!

фракцію Клубу, инша знов частина переходить до Трудової Партії.

Соц. фракція розбивається і частина переходить до УСДЦ, а друга частина закладає з часом Селянський Союз.

Члени УСДП виходять з Клубу й утворюють окремих Клуб УСДЦ який переходить пізніше на комуністичну плятформу й утворює разом з польськими комуністами окремих комуністичний Клуб, причому посол Мохнюк до нього не входить і повертає до Українського Клубу.

Сель-Союз переговорює з партіями українських радикалів і соціалістів-революціонерів на Волині в справі об'єднання.

Пос. Підгірський стає головою Партії Національної Роботи („Заграва“), а після об'єднання тої партії з Трудовою Партією, остає поза партіями. Частина послів і сенаторів переходить до Українського Національно-Демократичного Об'єднання (УНДО).

Раптовий поворот у переговорах Сель-Союза з радикалами й есерами та об'єднання з „Волею Народу“ у партію „Сель-Роб“.

Виступ посла Назарука проти об'єднання в Сель-Роб, а пізніше виступ Павла Васильчука з Сель-Роба.

Сель-Роб остаточно розбивається.

Пос. Пашук виступає з комуністичної партії.

Самі ці далеко не всі, факти вказують, що у нас дійсно була лиш саламаха політична, яка у термінології наших політиків називалася „партійним самоопреділенням“.

З чого це все вийшло, чи так воно мусіло бути, які це мало наслідки і які з цього висновки?

Сьогодні безумовно і кожна група і кожний посол з окрема боронитиме свого становища й доказуватиме його правильність. Заледви тільки, чи буде це все мати оправдання з точки об'єктивного погляду. Об'єктивно, безсторонньо — це все неоправдане, в основі грубо-помилкове, в наслідках шкідливе. Цього вже не треба сьогодні навіть доказувати, бо за це промовляю самі оплакані факти, а останньо потверджує це і згадаєне робиття Сель-Робу і виступ посла Пашука.

„Щоб збудувати — будуй, щоби мати — продукуй, щоби бути сильним і непереможним — учись, організуйся в бог тій; ні на сусідів, ні на щасливі випадки в житті не покладайся“.

ву засинає, тисячі народнього гроша пропивається, скрізь ведеться підпольна робота руйників, ворогів нашої батьківщини — інтернаціоналістів, беруть верх підозрілі елементи, що скеровують роботу на пропащі дороги. В погоні за посольськими мандатами виявляється вся діяльність наших „передових“ мужів.

Тільки праця, праця органічна від основ, систематична праця в напрямі освітньо-культурного підйому нації, а передовсім в напрямі піднесення економічно-суспільної культури повинна бути гаслом кожного свідомого громадянина, повинна бути нашою зброєю у цей важкий час національної кризи.

Коли по Волині здійснюються сотні комуні українських фабрик, коли тисячі укр. кооператив, банків, кас, крамниць, складів, видавництв, друкарень, радіостанцій, театрів — народніх домів будуть розкидані по всіх містах, містечках і селах Волині, коли істнуватимуть взірцеві господарства навіть на теперішніх пісках та болотах, коли вся Волинь вкриється сіткою українських шкіл, гімназій,

фахових шкіл, а в Луцьку, Рівному, або Кременці відкриється укр. народній університет, коли наша молоддь згуртована буде в спортивних дружинах та пластунських гуртках і т. д., а це все збудеться власною працею на власній незвичені гроші, — тоді стане Волинь українським національним бастионом і тоді здійсниться і наші спільні всеукраїнські стремління.

Хай видається кому все це фантазією, однак при добрій волі і запалі для народу не має нічого неможливого. До такої праці повинні всі ми стати єдиним фронтом, дружними лавами, коли хочемо, щоб числилися з нами інші народи, як приятелі наші, так і вороги.

Ю. К.

„Не дбай за те, хто є за тобою чи проти тебе, а роби так і за те старайся, щоби була з тобою і тобі просвічувала ідея у всьому, що тільки ти робиши“.

Посольське віче в Рівному.

Сельробівському посольському Козицькому не дали говорити.

21 вересня ц. р. в театрі „Новосіці“ відбулось, здається, перший раз, дискусійне віче посла Підгірського, на котре трохи пізніше завітав і посол Козицький. Уже в кулуарах помітне оживлення серед зібраних. Тут же в кулуарах ходить від одної до другої групи і посол Підгірський. На лиці у нього помітна якась непевність і знервованість. О пів до другої години віче одкриває пан посол П., запрошуючи присутніх обрати президію. Ніхто не забирає голосу і щоби вийти з ніякоговкого положення якась спасенна душа просить пана посла самому головувати. Іншої пропозиції немає і віче провадить посол Підгірський.

Порядок денний віча складався з двох рефератів — політичного та культурно-економічного. Перший реферат виголосив посол Підгірський, а другий мав виголосити посол Козицький. З великим жалем мушу констатувати, що ще ні разу не чув я від пана Підгірського такого нудного, не вдалого та беззмістовного реферату. Це був ні то реферат на політичну тему, ні то сповідь, ні то викладання перед слухачами свого політичного „віру“ і через те доклад не зробив жадного вражіння; так щось вийшло — ні се, ні те. Розібравши по черзі усі наші політичні партії (за винятком „Селянського Союзу“, про котрий п. посол забув згадати) референт вдаряючи себе кулаками в груди освідчив нам, що він, слава Богу, ще до жадної з партій не належить, але всеж таки найбільше симпатизує Сельробові; словом він поки що в стадії „сочувствуючого“. Через те мабуть неоступно з ним іздить в його політичній турне в характері духового провідника уже дійсний, так-би мовити, стабілізований сельроб посол Козицький.

Отже крім коротенької і далеко не безсторонньої критики наших політичних партій, пан посол говорив ще щось про Китай, Англію міжнародню солідарність та про всякі „небесні мігдали“ і ні словом не згадав про сучасний політичний стан тут у нас на місці, що найбільше інтересувало присутніх. В рефераті посла Підгірського весь час почувалося щось недоговореного, а для нововитвореної в сліх ідеології не бракувало ще льогічних доказів і я не знаю як кому, а мені було невиможно жаль за тим Підгірським, який ще не так давно своїми блискучи-

ми та повними національного темпераменту промова будив серця та зворушував своїх і був грізним та не примиримим противником для чужих.

З доповіді пана Підгірського аж надто було помітно, що людина почувала себе „не в своїй тарелці“, а підчас дискусії дуже і дуже коротенької (всього записалось 4 промовців) скоріше чулось в промові „противників“ правдивий та щирий жал з приводу того, що при нашій національно-політичній бідності стає менше одним культурно-освіченим працівником-патріотом українцем. Особливо це відчували ми працівники на ґрунті політично-національному в Рівненському повіті, котрих довше часу лучила і я глибоко певен, не дивлячись на все лучитиме одна спільна ідея, та шляхи для осягнення її. Шляхи не чужі та далекі, а свої рідні, на які ще не так давно в своїх палких та повних віри і ентузіазму промовах вказував нам наш дорогий колега по праці Самійло Підгірський, котрий в останньому своєму слові подав нам всеж таки надію, що мости ще до спільної праці не спалені!

Після посла Підгірського пробував ще говорити посол Козицький, але аудиторія і слухати п. Козицького не хотіла і зі співм національного гимну розійшлись з надією, що „згине між нами незгода-мара“ як і згинуть усякі сезонні орієнтації і народ наш в своїй масі і далі піде властивим йому шляхом до споконвічного ідеалу: Соборної Незалежної України.

Присутній.

Сельроб почав казати правду.

Назва „Сель-Роб“ видається дуже заманливою для б. народовольців і вони поспішили зліквідувати свою „Волю Народу“, залишаючи за собою право і на цю назву, та почали видавати нову газету „Сель-Роб“ орган Українського Селянсько-Робітничого Соціалістичного Об'єднання — Лівиді. Завдання цієї газети писати правду про „Сель-Роб“ правди і звичайно — продовжувати працю б. „Воли Народу“. Сельробівські газети лівиді і правди тепер дуже цікаві: пожили собі трохи разом, подружились, пізнали себе, посварились, а тепер — лають собі вою правду у вічі. З тої правди виходить з обох боків одне і теж, що сельроби звичайні круті і політичні шарлатани. Тепер вже не треба шукати цього аж в „буржуазній“ пресі, бо пише сама сельробівська ще й документами доказує. Інакше воно й не могло бути.

Голос емігранта.

(З Аргентини).

Нужда, під пануванням зайдів-сусідів, не одного з наших людей загнала сюди за море. І можливо, наші брати, що лишилися в Ріднім Краю, думають, що виїхавши за море, ми вмерли для нації. Судячи по собі, думаю, що й кожний як і я привіз з собою суди, клич „Нехай живе незалежна Україна“. Цей клич не вмере. А в слушний час поверне нас у Рідний Край, аби були леглиною при могутній будові Самостійної України. А тому то нам дорога жадна повинка з Рідного Краю. Як ще більше дорогий, борці за наше національне право. В кількох числах Шановного часопису „Українська Громада“, я мав честь читати промови: П. п. посла П. Васильчука і сенатора Черкавського. Остання надрукована в окремій книжечці „Восьмилітній підрахунок зисків і страт“. Щира подяка і цілковите признання становища належить Шановним промовцям. Ці промови, ця оборона нації ще раз нам підтверкули, хто є дійсний оборонці поневоленого українського народу. Що мало сидючи на посольській лаві підняти до сери руку „за“, або „проти“, а треба вміти боронити своє право. Для того, ба жано мати як своїх оборонців, людей освічених. І нам українцям, що у більшості традиційно стрімимо до своєї власности треба оборонців не партій, а надії.

В. Воля.

Хами і хамство.

Кожний письменний і навіть не письменний чув мабуть найбільшу історію про Хама, сина Ноевого: як той Ной заснував, підплавши, у себе коло шатра, не прикривши своєї наготи. Натопився Хам, сервений син Ноя. Побачивши батька в такій стані, став сміятися: „Симе, Яфете! А ходіть-но сюди! — кличе він братів. „Подивіться, ось батько який.. Ха-ха-ха! У-у!“.. Брати-ж підійшли, прикрили батька і одійшли. Сміятися нема з чого.. Коли Ной довідався про таку негідність Хама, він його прокляв з потомством. Сказав, що нащадки Хама на завжди будуть невідлякками-рабами.

І розвелось потомство Хама, не здібне до життя вільного, самостійного, а здібне тільки служити вислугувуватись у панів, рижих деспотів. На Хамах тримався

Кооперативне свято в Луцьку

До чотирьох тисяч народу зішлося, з'їхалося до міста Луцька, щоби на поклик української кооперативної свята. Не спинив їх зливний дощ, що ненадіжно випав в ніч перед святом, не спинила й непевна погода в день свята. Перший раз за польського панування на нашій землі побачив Луцьк український кількатисячний похід та ще й з селянською дутою оркестрою на чолі. Перейшов похід головною вулицею, завернув на бічну і спинився перед заїздом до великого мійського театру.

Найбільша саля в Луцьку переповнена по береги. З великим опізненням голова Комітету обходу свята відчиняє Академію, звертає увагу на вагу кооператив в життю народу, на кооперативне свято. До слова приходять представники різних українських установ, Народної Торговлі, Т-ва „Просвіта“ в Луцьку, різних сільських кооператив, нашого часопису.

Після коротенької перерви виступив дир. Ковалевський з рефератом зведеним до пояснення таких гасел кооперативу, як: „Громада великий чоловік“, „Свої справи

деспотизм-монархизм, панщина-невольа. Бо Хам — льокай вислугувувався у пана та катував людей у неволі. Лазив у ногах пана, цілував його руку, котра тримала батіг і карбувала Хамську спину. Хами же служили блязнями у панів-царів. Висміювали все на світі, а найперш — все рідве: батька, невьку, рідний край, нарид, власну волю, самостійність. Бо така вдача Хамів. Найбільше ж тих Хамів розвелась серед націй недержавних, от як — наприклад — українській нарид. Тут їм воля..

Лежачого не б'ють! каже народня совість. — Чому? питає Хам. — Власне лежачого й бий: зручніше і безпечно, бо здачи не дасть.

З хамських часописів щодня чуємо отой регіт зі всього нашого національного. „Самостійна“ Україна? Ха, ха, ха. Отак видумали штуку „петлюрівці“! Ха-ха-ха! — регоче собі якийсь панок пелехатий з „Воли Народу“. — Диви, диви!.. Ой батько Петлюра йде. Отаман! Ха, ха, ха! — вторує йому другий Хам, котрий, як гадюка, що-року міняє свою партійну шкуру. То був „московфілом“, „істинно-руським“ монархистом, з під стагу Дудикевича, потім — вже „істинно-руським“ комуністом і видавав російську „Жизнь“, а тепер вже він є сельроб і оборонає свою „Волю Народу“, (чи „Сельроб“) — „Гуджа! Петлюрівці!“.. „Самостійники“ — куси-куси-куси! цькують на все, що носить печать духа українського; вже наші волинські Хами, що також були і федералістами і фашистами, а тепер із сельробами співпрацюють, котрі у того-ж Петлюри служили, отаманували, комісарювали, і — поперед усіх втікали сюди від тих же своїх „виводителів“ червоних.

Тепер деякі з них стали навіть послами „оборонцями“ народу українського. А ставши такими, орієнтуються на червону Москву, і без сорому, як та публічна жінка сміються з ідеалів українського народу, підсовуючи йому ідеали фальшиві, чужі, интернаціональні..

Щож — смійтесь собі на здоровля.. на кутні! Тільки не думайте, що цим блаженським висміюванням та фальшивими словами ви примажетьесь до селянських мас. Всьому є границі. Висміювання й овильзування народніх ідеалів є ознакою хамства, рабського духа не достійного чести порадної людини. Пізнають селяне, хто ви є і скажуть словами Т. Шевченка: „Раби, підніжки, гравь Москви, варшавське сміття“ — Хами.

Л. Чук.

берім у свої руки“. „В єдності сила“, „Хочеш мати згвтра — жертвуй сьогодні“. Далі пішли українські національні танці, дуже добра декламація п. Ковпаненка, реферат п. Савицького про потребу й поширення споживчої кооперативу, ви-става „Куди вітер віє“, співи хору Чеснохрестного Брацтва. Закінчилась Академія могутнім загальним відспіванням „Заповіту“ і українського національного гимну „Ще не вмерла Україна“.

Не бачив ще Луцьк такого кооперативного свята. Во минулорічне свято українське було скромненьке, а саля Т-ва „Просвіта“ й десятої часті не вмщає того, що саля мійського театру. Бо що таке польське кооперативне свято з автами, трубкамі, летучками, з криком, шумом, але без найголовнішого — народу?

Але — не обійшлося і тут без отого „сакраментального“ — але. Дуже слухну увагу зробив з цього приводу один кооператор: море без берегів Свято виказало, що доброї волі ініціаторів свята мало. Там, де мається до діла з масою, мусить бути до подробиць облудана організація, мусить бути збудовані „береги“, щоби та маса пліла своїм руслом так, як цього вимагало в цьому випадку кооперативне свято. Чоло походу виглядало біль-

Що діється в світі.

УКРАЇНЬКА ДЕЛЕГАЦІЯ І МЕМОРІАЛ В ЛІЗІ НАЦІЙ.

ше на звичайну процесію, представники окремих сіл і кооператив згубилися в загальній масі, на Академію не попало найбільше тих, яким якраз повинно було бути там місце, а найважливіше — не створено того свого органу, що виключав би потребу поліції. Коли похід дійшов до театру, то селя вже була майже повна і що найменше двом третинам людей з походу забракло місця в театрі. Повстало велике незадоволення, вмішалось поліція, якої тут було аж надто багато для „водворення порядку“. Порядок встановлено, але чи причинилось це для добра справи. — І тому якраз наша біда, що наше море обхоплюємо берегами не ми, а якраз ті, ще радіб його кожної хвили висушити.

І знов пригадалась на цьому святі наша народня справа. Зійшлися маси народу на поклик ідеї, що спільну працю, спільну боротьбу за краще завтра голосить. І в один голос всі закликали до єдності, до спільної праці. І всі це розуміли і всі одобрили голос тої ідеї на полі господарчому. А в життю громадському, в змаганню до своєї найвищ і мети народу, до своєї волі — що твориться у нас?.. Невже такі не опам'ятаються люди?

Мало свої недостатки українське кооперативне свято в Луцьку. Дещо ми й туг згадали, щоб в будучому його не було. Але хто мав очі й уха для того, щоб бачити й чути, в кого мозкова коробка в голові не для паради, той бачив, чув і зрозуміє те, що нашому народові сьогодні бачити, чути, розуміти й знати треба. Ст — ко

„Нечиста сила“.

Що там не кажіть, а вона є й таки морочить людей.

Оттак причепитись до кого небудь, хто їй найбільш до вподоби, та й почне водити, аж поки не завведе десь в провалля чи в болото. Тільки тоді й опам'ятається. І сам дивується, як це воно сталося? Здається й година й не плечах і не п'яний був, а от завела ж бісова сила...

Та що дивного? Громадянство водить. Ще й як! Крутить ним, ніби тією овуцею Самаж — що хоче, те й робить.

А чим тільки не прикидається, аби втертись в довіря того самого громадянства. І політиком і послом і громадським діячем, і кооператором, і всім, чим тільки можна дурить людей.

Там така вже сиритна, що хоч кому напустять в очі туману.

Подумайте-ж самі: потрібен вам хор — „нечиста сила“ й камерто на завдає; потрібно улаштувати якусь виставу, — вона вже й ролі поділила; організувати щось, — кращого фаховця й не знайдете. А вже поїхати кудись на З'їзд, — то нікому іншому й не припадає.

Одним словом, де й щоб ви не робили, — без неї ніяк не обійдетесь. Вона й швець, і кравець, ще й на дуду гредь.

Ну, як тут не шанувати такого мистця?

А як гарно вміє підробляти, що й не пізнати. В кооперативі звичайно борідку запусає, в „Просвіті“ — поділиваєється под Шевченка, а в політиці, то вже конче удає або Муссоліні, або Леніна. Вона бачте сторонниця твердої влади. Завжди провадить реальну політику, цеб то таку, яка для неї найбільш корисна, і дуже поступова в своїх поглядах, а тому так часто їх міняє.

Сьогодні „нечиста сила“ з селярбійцями робить перевороги в „Просвітах“, а завтра вже орієнтується на „селянський шлях“, співчуває УНДО і одночасно мріє про хліборобську Україну з гетьманом на чолі.

Якіб події не зайшли. — „нечистий сил“ все на руку. З усіма вона знається, всі в неї бувають і всюди вона свій чоловік. Поміж українця-

ми прирівнюється до найбільш „активних“ діячів, серед поляків видає себе за поляка ще й римо-католика, а росіяне дивляться на неї, як на „человєка русскої культури“ й потихеньку сміються собі в кулак. Всі захоплені „нечистою силою, всіх причарував цей „хитрий малорос“. А що вже українці, так просто очей не зводять з неї.

Новий землетрус і великі знищення на Кримі.

Часописи повідомляють, що в цілому ряді міст південної України й Криму повторився знов землетрус. В Євпаторії завалилось кілька домів. Найсильніший землетрус, що тривав 7 секунд, відчуте в Севастополі і Ялті, де завалилось 500 великих будинків. Багато ранених. Населення в переполосі кидє міста і тікає в поле. Шкоди, спричинені останнім землетрусом на Кримі, досягають 6 мільонів зо-

лот. карбованців. В прибережній смузі є знищена майже половина будинків. Населення ночує під голім небом.

В Греції неспокойно.

В Греції викрито заговор прихильників був. диктатора Пангальоса проти теперішнього уряду. Положення дуже тривожне. Переводиться масові арешти.

Японія збрійється.

Часописи повідомляють, що японський уряд закупив в останній час багато зброї й амуніції. Кілька мавантажених зброєю кораблів вирушило вже до Японії. Крім того Японія має дістати в Англії позичку на розбудову південно-манджурської залізниці та Порт-Артура.

З'їзд німецьких націоналістів у Данцігу.

В Данцігу відбувся великий з'їзд німецьких націоналістів. В з'їзді брало участь понад 120 представників нац партії. Були і деякі послі німецького і пруського парламентів з провідником німецьких націоналістів гр Вестгарпом на чолі. З'їзд відкрив голова німецької націоналістичної партії в Данцігу. Він сильно нападав на Польщу, яку м. ин. назвав головним джерелом усіх нещастя, які падали на місто Данціг.

Кривава демонстрація комуністів у Франції.

У французькому мстечку Ресансон дійшло з нагоди свята в честь американських легіонів до кривавої сутички між комуністами і поліцією та військом. Ранено 20 осіб.

Страшний замах на потяг.

Віля грецького кордону в Югославії особовий потяг наїхав на 7 бомб, уставлених на залізничному шляху. Наступив страшний вибух, в наслідок якого цілий потяг знищено. Дуже багато жертв. Пишуть, що замах цей є ділом македонської підпольної організації. В цій справі югославський уряд вислав гостру ноту до болгарського уряду з домаганням ліквідації македонських терористів. Недалеко місяця катастрофи найдено лист, написаний по болгарськи і прибитий штилетом до дерева. В листі було написано: 500 літ стогнали ми під ярмом турецьким, але тепер уряд в сто разів гірший. Все висадимо в повітря! Підписано: Македонський Революційний Комітет.

ДОПИСИ

Перевибори гм. ради.

[гм. Деражно, пов. Костополь]

Вибори до гмінної ради, що відбулись 24 червня п. р. староста було затвердив, але воевода на внесений рекурс члена гм. зібр. Апол. Річицького їх уневажнив, і 11 вересня відбулися перевибори. Слід підкреслити, що на цей раз у нашого селянства не помічалася попередньої горлячкової зацікавленности виборами, а менш свідомими виборцями опанувала байдужність. До того на підготовчо-організаційну акцію серед виборців не було часу, бо повідомлення про перевибори багатьом виборцям до ручено перед самим днем виборів, а вперед мало було надії на уневажнення попередніх виборів, коли їх затвердив староста. Натомість угодовні, яким наперед було відомо про перевиборах, розвели шалену агітацію по селах. Таким чином вийтиська листа ч. 1. на цей раз добула на 6 голосів більше ніж у попередні вибори. Ванюю тому є несвідомість селянства, що від сіл виборцями пропустило подекуди нещених осіб — панських прихвостнів, котрі за ріжні обіцянки-цяцянки і чарку зрадили селянству і оддали свої голоси на листу тих, проти яких усе селянство гмі-

ни за їх руйнуючу господарку вже два ржи провадить уперту боротьбу. На цей раз поміж виборцями не було єдності й не прийшли до згоди, кожен виборець хотів бути радним, а кожне село хотіло провести від себе чоловіка в раду, хоч навіть не було відповідного з поміж тих і замість одностайного фронту і міцної консолідації селянських сил, до виборів зголошено аж 4 чисто українськоселянських листи.

На 100 членів зібрання зголосилось 97: українців—72, жидів—3, німців—3 і поляків—19. Українці моглиб іти на одну листу, але цьому стали на перешкоді виборці Гордій Бас і Олекій Остапчук. Перший з них зауваживши, що від Деражного буде виставлений не він, а д. Микола Олійник, котрого виставила більшість, категорично відмовився іти разом і потягнув за собою і д. Остапчука, котрий мабуть не мав свого власного розуму. Ці самолюбні панки зачали за пів години до виборів провадити шалену агітацію, а приводе чого українці розбилися на 4 листи. Найбільша листа була складена А. Річицьким, яка малаби 4 мандати, але підготований д. Басом виборець з с. Жобрини О. Белай проголосував за листу № 1 вїйта Поплавського; таких ще пару знайшлося. Не дивлячись на те, пройшло 7 українців і слід замітити, що далеко ліши, як при перших виборах. Всі письменні, а три з них, навіть д. Бас, знавці гмінного діла: Микола Олійник, Стрільчик і Маєвський. Склад Ради на смерть перелякав п. Поплавського, бо зауважав він, що не лишатись йому на далі вїйтом, отже викопав якусь причину, аби уневажнити вибори, „бо заналто—каже: мондре хлопі упаковалі се“. Але надїємось, що це йому вже не вдасться, а колиб все таки і дійшло до третіх виборів, то знов ми певні, що тоді вже не вдасться тим панкам нікого збаламутити. Навчене досвідом, наше селянство не злегковажить свого громадського обовязку і права.

Восвідючий і Тогобичний.

„Панщина“.

[с. Постіяно, пов. Костополь]

В середині минулого місяця, приїхало до нас якесь панство на польовання. Комендант постерунку Кісенгер наказав зігнати на це польовання примусово 12 гучків—селян. Виполювали пани одного козла, одну козу і кобилу вїйда кольоніста. Чи комендант має право змушувати селян виконувати обовязки якихсь там гучків? Обіцяв дати по 2 зол. і нічого не дав.

Несвий.

Читайте, передплачуйте й поширюйте свій часопис „УКРАЇНЬКУ ГРОМАДУ“

Перша вистава. Тяжкі умови праці.

(село Ромашківщина, Луцького повіту).

Дня 17 липня заходами нашої Філії „Просвіта“ було поставлено в нашому селі перший раз виставу з такою програмою: „Хоч раз його правда“—комедія жарт і дії, деклямація та сїви. Не дивлячись на те, що більшість наших молодих аматорів не тільки не були ніколи на сцені, а навіть її не бачили ніколи—виконали свої ролі дуже добре. Несвідомі люди наші старшого віку, коли ми розучували свої ролі,—сміялися з нас та звали просвітниками, дуросвітниками; але коли побували на виставі, то побачили, що дуже помилялися, бо кожний був задоволений, і тепер кожний бажає, щоб ще ставили що небудь.

Не дивлячись на всі перешкоди, гостий зібралосє повна селя, а перешкод наша мола да філія завнала не мало. Цікаво те, що ці перешкоди мали від смиків таких разумних батьків та набожних, як Іван

Т. Теоді.

